

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MILLA PÖRSTI

Eläinavusteisen työskentelyn havainnointi TUKEE2-hankkeessa

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä Pörsti, Milla	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2022
	Sivumäärä 33	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Eläinavusteisen työskentelyn havainnointi TUKEE2 -hankkeessa		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalian tutkinto-ohjelma		
<p>Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa olen havainnoinut TUKEE2- hankkeen toimesta toteutetun eläinavusteisen työskentelyn vaikutuksia osallistujiin. Hanke on jatko-osa vuonna 2017 käynnistyneelle TUKEE! -hankkeelle. Tämän hankkeen tavoitteena on jatkaa kohdennetusti nuorten osallistavaa ja mielenterveyttä edistävää työtä, jalkauttaa menetelmä osaamista, sekä tukea nuorten itsenäistymistä, ammatillisesta opiskelusta suoriutumista ja myöhemmin työelämään hakeutumista ja siellä pärjäämistä.</p> <p>Toimintaan osallistuneessa ryhmässä oli neljä älyllisen kehitysvamma diagnoosin omaavaa nuorta. Havainnointini toteutui hankkeen toimintakerroilla, joita järjestettiin syksyllä 2021 yhteensä seitsemän kertaa. Toimintakerrat toteutuivat eläinavusteista menetelmää apuna käyttäen.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosuudessa olen avannut älyllistä kehitysvammaisuutta käsitteenä, sekä sen vaikutuksia nuorten diagnoosin omaavien henkilöiden elämään. Lisäksi olen käynyt läpi eläinavusteisen työskentelyn määritelmää ja kokemuksia menetelmästä.</p> <p>Havainnointien tulokset osoittautuivat positiivisiksi ja toiminta oli selvästi osallistujille mielekästä. Mielekkäimmiksi toiminnoiksi osoittautui konkreettiset eläinten kanssa tehdyt toiminnot ja useimmiten sellaiset toiminnot, joita ei aikaisemmin ollut tehty. Toimintakertojen vaikutukset ulottuivat myös varsinaisen toiminnan ulkopuolelle ja motivoivat osallistujia esimerkiksi työntekoon.</p>		
Avainsanat Eläinavusteinen työskentely, älyllinen kehitysvamma, havainnointitutkimus		

Author	Type of Publication	Date
Pörsti, Milla	Bachelor's thesis	May 2022
	Number of pages	Language of publication:
	33	Finnish
Title of publication Observation of animal-assisted intervention in the TUKEE2-project		
Degree programme Bachelor of social services		
<p>My thesis is a qualitative study, in which I have observed the effects of the animal-assisted intervention carried out by the TUKEE2-project on the participants. The project is a continuation of the TUKEE! -project that started in 2017. The aim of this project is to continue the participatory and mental health-promoting work of young people in a targeted way, to implement method skills, and to support young people's independency, vocational training, and later entry into and survival in employment.</p> <p>The group included four young people diagnosed with an intellectual disability. I did my observations during the project's run, which was held in total of seven times in the fall of 2021. The operations were carried out using an animal-assisted intervention.</p> <p>In the theoretical part of my thesis, I have explained the concept of intellectual disability and its effects on the lives of young people with a diagnosis. In addition, I have gone through the definition of animal-assisted intervention and experience with the method.</p> <p>The results of the observations turned out to be positive and the activities were clearly meaningful for the participants. The most meaningful activities turned out to be concrete activities with animals and, in most cases, activities that had not been done before. The effects of the activities also extended beyond the actual activities and motivated the participants to work, for example.</p>		
Keywords Animal Assisted Intervention, intellectual disability, observational study		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KEHITYSVAMMAISET NUORET JA HEIDÄN ERITYISYYTENSÄ	7
2.1 Älyllinen kehitysvamma	7
2.2 Itsenäistyminen ja elämänhallinta	8
2.2.1 Kodin ulkopuolella liikkuminen ja rahankäyttö	9
2.2.2 Minäkuva	9
2.2.3 Aistiärsykkeet	10
2.2.4 Mielenterveyden haasteet	10
3 KEHITYSVAMMAISEN HENKILÖN AKTIIVISEN TOIMIJUUDEN EDISTÄMINEN.....	11
3.1 Sosiaaliset suhteet ja taidot	11
3.2 Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäiseminen.....	12
3.3 Kokemuksellisuus ja vertaisuus	13
3.4 Opiskelu ja työelämä.....	14
3.5 Ryhmätoiminta	15
4 ELÄINAVUSTEISUUS	16
4.1 Eläinavusteinen työskentely.....	16
4.2 Kokemuksia eläinavusteisuudesta.....	17
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
5.1 Opinnäytetyön tehtävä	19
5.2 Yhteistyökumppanit	20
5.3 Osallistujat.....	21
5.4 Havainnointitutkimus	21
5.5 Toimintakertojen rakenne	22
5.6 Palautteen kerääminen	22
6 TULOKSET	24
6.1 Havainnoinnin tulokset	24
6.1.1 Yksilö.....	24
6.1.2 Ryhmä.....	25
6.1.3 Ajankäyttö.....	27
6.1.4 Eläinten kautta itsestä oppiminen	28
6.2 Palautteen tulokset	29
6.2.1 Nalle -tunneportit.....	29
6.2.2 Kuvakortit.....	30
6.2.3 Sanallinen palaute.....	30

6.2.4 Valokuvat.....	31
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	31
8 LOPPUSANAT.....	33
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Erityisryhmiin kuuluvien nuorten itsenäistymiseen liittyy erilaisia haasteita verraten muihin ikätovereihin. Näiden haasteiden ymmärtäminen ja oikeanlaisten tukitoimien löytäminen helpottavat nuorten omaa selviytymistä itsenäisemmässä elämässä, sekä auttavat nuorten kanssa toimivia henkilöitä.

Tein opinnäytetyöni TUKEE2 -hankkeeseen perustuen. TUKEE2 -hankkeen tavoitteena oli jatkaa aikaisemmassa hankkeessa aloitettua nuorten osallistavaa ja mielen-terveyttä edistävää työtä, sekä jalkauttaa näyttöön perustuvaa menetelmäosaamista. Hankkeessa toteutusmenetelmänä käytettiin eläinavusteista työskentelyä, josta on Suomessa saatavilla vain rajatusti luotettavaa tutkimustietoa. Hanke järjesti toteuttavien tahojen avulla seitsemän toimintakertaa, joihin oli valittu osallistujaryhmäksi neljä älyllisen kehitysvamma diagnoosin omaavaa nuorta henkilöä. Oma rooliini toimintakerroilla oli toimia havainnoitsijana, sekä kerätä osallistujilta palautetta toiminnasta. Havainnointini keskittyivät siihen, millainen vaikutus toiminnalla oli osallistujiin ja miten he toiminnan kokivat. Jokaisen toimintakerran päätteeksi keräsin osallistujilta kahdella eri menetelmällä palautetta siitä, mitkä asiat he kokivat mielekkäiksi ja mitkä toiminnot eivät olleet olleet heille niinkään mielekkäitä.

Opinnoissani olen suuntautunut erityiskasvatukseen ja olen kiinnostunut eläinavusteisen toiminnan käyttämisestä erityisryhmien parissa työskennellessä. Ammatillisen kehittymisen kannalta tähän hankkeeseen osallistuminen ja opinnäytetyön tekeminen juuri tästä projektista oli itselleni loistava mahdollisuus tutustua aiheeseen kattavasti. Pääsin seuraamaan luonnollisessa ympäristössä sellaista toimintaa, jota haluaisin joskus itsekin olla mukana toteuttamassa.

2 KEHITYSVAMMAISET NUORET JA HEIDÄN ERITYISYYTENSÄ

2.1 Älyllinen kehitysvamma

Älyllinen kehitysvammaisuus on aivojen kehityshäiriö, jossa henkinen suorituskyky on estynyt tai epätäydellinen. Puutteita ilmenee yleensä yleisissä henkiseen suorituskykyyn vaikuttavissa kognitiivisissa, kielellisissä, motorisissa ja sosiaalisissa taidoissa. Älyllinen kehitysvamma voi ilmetä yksinään tai jonkin fyysisen tai psyykkisen tilan kanssa yhtäaikaisesti. (Kaski, Manninen, Pihko, 2012, s. 16.) Vaikka usein kehitysvammaisuuteen liittyykin myös muita sairauksia tai vammoja, kuten ADHD:ta ja autismikirjon häiriöitä, voi näiden esiintyvyys korreloida kehitysvamman vaikeusasteen mukaisesti. (Kaski ym., 2012, s. 98–99.)

Älyllinen kehitysvamma luokitellaan eri vaikeusasteisiin ihmisen älykkyyssomäärään perustuen. Älylliset kyvyt voivat kuitenkin kehittyä ajan kuluessa esimerkiksi opiskelun tai kuntoutuksen avulla ja sen vuoksi kehitysvammaisuuden aste määritellään aina sen hetkisen toimintakyvyn mukaan. Myös ympäristöllä voi olla vaikutuksensa toimintakykyyn. Älyllinen kehitysvamma on kuitenkin kaikesta huolimatta pysyvä tila. (Kaski ym., 2012, s. 17.)

Älyllinen kehitysvamma aiheuttaa haasteita uuden oppimisessa ja opitun soveltamisessa uusiin tai muuttuneisiin tilanteisiin. Kehitysvammaisten todellisuuskäsitystä on tutkittu ja tutkimus on osoittanut, että kehitysvammainen yksilö muodostaa konkreettisen ja rakenteeltaan yksinkertaisen todellisuuskäsityksensä eri aistikanavien kautta saatavalla informaatiolla. Tämä tapahtuu yksilötasolla oman ymmärryksen rajoissa. (Kaski ym., 2012, s. 153.) Todellisuuskäsitystä pystytään monipuolistamaan erilaisia kokemuksia tarjoamalla ja sen seurauksena parantamaan elämänhallintaa. (Kaski ym., 2012, s. 173.)

2.2 Itsenäistyminen ja elämänhallinta

Opitut elämänhallintataidot ovat niitä taitoja, joita ihminen päivittäin käyttää elämän eri tilanteissa ja olosuhteissa ikä- ja kehitysvaiheelleen tyypillisellä tavalla. Kun jotkin taidot ovat kehittyneet hyvin, tarkoittavat ne henkilön vahvuuksia ja kun jonkin taidon kehitymisessä on heikkoutta, tulee arvioida millaista tukea ja apua henkilö mahdollisesti tarvitsee. (Seppälä, 2017, s. 40.)

Aikuistuvan kehitysvammaisen kasvatus suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti on paras tapa hänen elämänsä tukemiseen. Elämänhallinnan opettelu kannalta tärkeintä on osallistuminen arjen toimintoihin. Tavallinen arki luo parhaat puitteet osallistumisen, vuorovaikutuksen, valinnanvapauden, aikuisuuden ja itsenäisyyden tukemiseen. Aikuistuvan henkilön ohjauksessa tulee huomioida yksilön tarpeet ja luoda sellaisia tilanteita, joissa jokaisella on mahdollisuus osallistua ja suoriutua omien voimavarojensa ja osaamisensa mukaisesti. (Kaski ym., 2012, s. 202.)

Kehitysvammaiset nuoret ovat usein muita nuoria riippuvaisempia omista vanhemmistaan ja läheisistään ja ovat todennäköisesti joutuneet elämänsä aikana turvautumaan heidän apuunsa enemmän kuin muut ikätoverit. Itsenäistymisen kannalta on kuitenkin haastavaa, kun nuori yrittää luoda omaa reviiriään ja irtautua vanhemmistaan, jotka kuitenkin samaan aikaan ovat tärkeimmät auttajat hänen arjessaan. (Malm ym. 2012, s. 397.) Aikuistuesssa tulisikin löytää tasapaino mahdollisimman suuren itsenäistymisen ja välttämättömän riippuvuuden välille (Kaski ym., 2012, s. 202).

Aikuistumiseen kuuluu itsenäistyminen, mikä tarkoittaa omatoimisen arjessa suoriutumisen lisäksi myös sisäistä itsenäistymistä. Siitä huolimatta, että aikuistuttuaan kehitysvammaisen tarvitsee vielä ohjausta ja tukea, pyritään hänelle kuitenkin opettamaan laajasti sellaisia taitoja, joiden avulla hän suoriutuisi mahdollisimman itsenäisesti jokapäiväisen elämän vaatimuksista. (Kaski ym., 2012, s. 203.)

Asumisen suhteen harjoitellaan käytännön taitoja ja oman elämän hallintaa, jotta uudessa asumismuodossa asumisesta tulee mahdollista. Asuminen voi tapahtua itsenäisesti tai erilaisin tukitoimin oman lapsuudenkodin ulkopuolella. Asumiseen liittyen harjoitellaan arjen elämistä yhdessä muiden ihmisten kanssa ja kykyä ottaa ja olla itse

vastuussa sekä yhteisistä asioista että omasta itsestään. Vastuullisuutta voidaan harjoitella tekemällä valintoja ja päätöksiä, joiden seurauksiin muut tekijät tai ihmiset eivät pyri vaikuttamaan. Asumisen kannalta olennaista on harjoitella myös asuinympäristön siisteydestä huolehtimista oma-aloitteisesti ja itsenäisesti. Tärkeää on antaa myös kehitysvammaiselle päätäntävalta omasta sisustuksestaan ja omien tavaroidensa sijoittelusta huoneeseensa tai asuntoonsa. (Kaski ym., 2012, s. 203.)

2.2.1 Kodin ulkopuolella liikkuminen ja rahankäyttö

Aikuistuminen ja oman elämän hallinta tarkoittaa muutakin, kuin toimimista omassa kodissa ja siitä huolehtimista. Jotta elinpiiriä on mahdollista laajentaa, tulee harjoitella liikkumista kodin lähetyvillä, ainakin pienehköjen matkojen osalta. Perustiedot liikennesäännöistä ja tärkeiden paikkojen sijainti sekä kulkureitit tulee varmistaa ennen itsenäistä matkaan lähtemistä. Itsenäistä liikkumista varten kodin ulkopuolella tulee jollakin keinolla osata arvioida ajan kulumista, lukea, kirjoittaa ja laskea. Tavoitteena näiden taitojen opettelussa on esimerkiksi kellonajan katsominen, oman nimen kirjoittaminen ja tapahtumien ajankohtien ymmärtäminen. Niiden taitojen avulla kehitysvammainen pystyy itsenäisesti allekirjoittamaan omat henkilökohtaiset asiakirjansa ja huolehtimaan itse töihin tai kouluun lähdöstä ajallaan. (Kaski ym., 2012, s. 203–204.) Omien asioiden hoitaminen ja rahankäyttö ovat usein kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille suurimpia esteitä oman elämänsä hallinnassa ja itsenäistymisessä (Kaski ym., 2012, s. 204).

2.2.2 Minäkuva

Nuoruuden kehitystehtävät ovat kehitysvammaisille erityisen vaikeita. Nuoren luottamus itseensä ja omiin kykyihin on heikentynyt laajojen kognitiivisten rajoitteiden myötä ja sen vuoksi itsensä näkeminen aktiivisena ja tavoitteellisena nuorena ei välttämättä onnistu luontevasti. Samaan aikaan, kun nuorella on kaikki mahdollisuudet edessään elämän suhteen, hän kokee toistuvia vaikeuksia oppimisessa ja suoriutumisessa, ei luota omiin kykyihinsä tai pärjää oikein vertailussa ikätovereidensa kanssa. (Seppälä, 2017, s. 111–112.)

2.2.3 Aistiärsykkeet

Kehitysvammaisilla saattaa liitännäisoireiden, kuten ADHD:n tai autismin mukana ilmetä poikkeavaa reagoitua aistiärsykkeisiin. Herkkyyttä voi ilmetä tunto-, näkö-, haju- tai makuaistissa joko yli- tai aliherkkyytinä. Nämä poikkeavat reaktiot aistiärsykkeisiin ovat kuitenkin yksilöllisiä ja jokaisen henkilön kohdalla tulee selvittää mahdolliset yksilölliset haasteet ja niiden vaatimat toimenpiteet. (Kaski ym., 2012, s. 98, 100–101.) Jotkut ihmiset taas hakevat toiminnallaan vahvaa stimulaatiota ja sen vuoksi kokevat aistimusten puutetta. Tämä voi ilmetä haitallisen aistimuksen hakuisuutena, esimerkiksi itsensä tahallisenä satuttamisena erinäisin tavoin. (Oksanen & Sollasvaara, 2019, s. 93.)

Aistiherkkyuden ilmentyessä tulee pohtia, miten henkilö kokee oman aistimaailmansa ja miten aistitulvaa olisi mahdollista keventää. Esimerkiksi taukojen pitäminen rauhallisessa tilassa saattaa helpottaa aistitulvaa. Aistihakuista henkilöä taas voi helpottaa fyysinen toiminta ja liike, silloin kun hänellä on vaativia tehtäviä tehtävänänsä. (Oksanen & Sollasvaara, 2019, s. 106.)

2.2.4 Mielenterveyden haasteet

Kehitysvammaisista henkilöistä 30–50 prosentilla esiintyy erilaisia mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöitä. Kehitysvammaisten ihmisten riski mielenterveyden häiriöihin on suuri verraten muuhun väestöön ja heidän mielenterveyshäiriöidensä yleisyys on viisinkertainen muihin verrattuna. Psykkiset sairaudet liittyvät kehitysvammaisilla usein aivovaurioihin, mutta osittain syynä on myös heidän elämässään ilmenevät haasteet. Kehitysvammadiagnoosin yhteydessä pyritään näiden tekijöiden vuoksi nykyisin tekemään myös psykiatrisen häiriön diagnoosi. (Kaski ym., 2012, s. 103.)

Kehitysvammaisten mielenterveyttä tutkittaessa on toistuvasti todettu heidän psyykkisen vaurioitumisensa riskin olevan korkeampi, kuin muilla ihmisillä. Tähän ei ole yhtä selittävää tekijää, vaan syitä on useita; Vuorovaikutuksesta oman ympäristön kanssa muodostuu haastavaa ymmärtämisen vaikeuksien vuoksi, lapsena turvallisten kiintymyssuhteiden luominen ei välttämättä ole kehitysvamman vuoksi onnistunut, ja sillä on vaikutuksia emotionaaliseen kehitykseen aikuisuuteen asti. Kehitysvammaiset

nuoret altistuvat kaikissa ikävaiheissa muita ihmisiä useammin kielteisille ja jopa traumatisoiville kokemuksille, sekä joutuvat kohtaamaan monenlaisia sosiaalisia haasteita muita ihmisiä useammin. (Seppälä, 2017, s. 135.)

Tutkimukset kuitenkin vahvistavat, ettei kehitysvamma ole mielenterveyden este. Kehitysvammaisille ihmisille tehdyissä mielenterveyden häiriöitä koskevissa tutkimuksissa on aina löytynyt ryhmä, jotka voivat psyykkisesti oikein hyvin ja pystyvät toimimaan myönteisellä tavalla omissa toimintaympäristöissään ja verkostoissaan. Yleensä tämä ryhmä on ollut enemmistö tutkimukseen osallistuneista henkilöistä. (Seppälä, 2017, s. 133.)

3 KEHITYSVAMMAISEN HENKILÖN AKTIIVISEN TOIMIJUUDEN EDISTÄMINEN

3.1 Sosiaaliset suhteet ja taidot

Kehitysvammaisten lasten ja nuorten toiminta keskittyy ikätovereihin verraten enemmän konkreettiseen toimintaan, kuin ihmissuhteisiin. Tekemistä itsessään pidetään olennaisena, ei niinkään yhdessä tekemistä kavereiden kanssa. Esimerkiksi legoja rakentaessa tärkeämpää on se, mitä palikoista saadaan tehtyä, kuin kaverin kanssa yhdessä tekeminen. Sen seurauksena kehitysvammainen nuori ei välttämättä ole kiinnostavin kaveri, mikä johtaa herkästi kehitysvammaisen rooliin jäädä sivusta seuraajaksi. (Seppälä, 2017, s. 111.)

Sosiaalisten taitojen merkitys muuttuu siirryttäessä nuoruuteen ja kehitysvammaisten asemasta ikätovereiden joukossa tulee monimutkaisempaa ja haasteellisempaa. Hyväksyttävän käytöksen ja hyvien tyyppien kriteerit tarkentuvat lapsuusvaiheesta. Ikätoverit osaavat osoittaa omaa hyväksyvyyttään esimerkiksi käyttäytymisellä ja sanallisin keinoin, joihin kehitysvammainen nuori ei pysty. Tilanteen seurauksena kehitysvammainen nuori saattaa jatkaa lapsuuttaan, mikä ilmenee itseään nuorempien lasten seuraan päättymisenä. (Seppälä, 2017, s. 111.)

Sosiaalisten taitojen opetteleminen vaatii kehitysvammaiselta tietoista harjoittelua ja useita toistoja erilaisissa tilanteissa, rooleissa ja ympäristöissä. Aikuisen antama opetus ja malli on tärkeää, spontaania oppimista tapahtuu ikätovereihin verraten vähemmän ja se on myös hitaampaa. (Seppälä, 2017, s. 110.)

Sosiaalisten taitojen opettamisella kehitysvammaisille nuorille tavoitellaan kokonaisvaltaisempia lopputuloksia. Sillä voidaan tukea itsenäistä selviytymistä elämässä. Tavoitteena on saada kehitysvammaisen kiinnostumaan itseään koskevista asioista, oppimaan tiedostamaan omat oikeutensa ja kunnioittamaan muiden ihmisten omaisuutta sekä oikeuksia. Lisäksi opettelua vaatii usein kaverisuhteiden luominen ja hyvien käytötapojen hallitseminen. (Kaski ym. 2012, s. 187.)

Kehitysvammaisten sosiaaliset verkostot rajautuvat herkästi muihin vammaispalveluita käyttäviin henkilöihin ja niissä työskenteleviin ammattilaisiin. Muita ihmisiä on heidän verkostoissaan yleensä vähemmän. Asumispalveluissa asuvien kehitysvammaisten elämää määrittävät myös yksikön rutiinit ja aikataulut, jotka mahdollisesti vaikuttavat yksilöiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin niin ryhmän sisällä, kuin sen ulkopuolellakin. (Seppälä, 2017, s. 112.)

Aikuisuuteen siirryttäessä tarjoutuu taas mahdollisuuksia uusiin sosiaalisiin suhteisiin ja oppimiskokemuksiin, kun peruskoulun jälkeen siirrytään toisen asteen opintoihin. Erityisesti työskentely tuetusti tavallisilla työpaikoilla on vahvistanut sosiaalisten taitojen oppimista. (Seppälä, 2017, s. 112.)

3.2 Osallisuus ja syrjäytymisen ehkäiseminen

Vammaispalvelulaissa määritellään, että vammaispalvelujen tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. (Vammaispalvelulaki §1.)

Kehitysvammaiset eivät aina osaa tai pysty ilmaisemaan omia halujaan tai tarpeitaan. Heillä voi olla erilaisia vammoja, jotka estävät täydellisen itsemääräämisen toteutumista. Toisaalta myös suppean osallistumisen vuoksi he eivät välttämättä ole tietoisia

siitä, mihin kaikkeen heillä olisi mahdollisuus osallistua. Kehitysvammasta huolimatta jokaisella tulisi kuitenkin olla mahdollisuus itse tehdä, kokeilla ja kokea eri asioita. (Kylävainio, 2018, s. 40.) Kylävainio on omassa opinnäytetyössään haastatellut asu-misyksikössä asuvia kehitysvammaisia, ja he ovat myös tuoneet nämä asiat esiin haas-tatteluiden aikana.

Osallistumisen mahdollisuutta ja sitä, että kehitysvammaisen otetaan toimintaan mu-kaan, pidetään kehityksen tukemisen peruslähtökohtana. Palvelujen lähtökohtana on ajatus elämän normaaliuden luomisesta. Se tarkoittaa sitä, että kehitysvammaisen elä-mään sisältyy tavalliset henkilökohtaiset toimet, kotityöt sekä normaali elämän rytmi päivä-, viikko- ja vuositasolla sisältäen lomat ja juhlat. Kun elämä on näiden asioiden osalta saatu järjestykseen, riittää voimavaroja muuhunkin. (Kaski ym., 2012, s. 155.)

Vammaispalvelulaki tukee vammaisten ihmisten syrjäytymisen estämistä. Lain tarkoi-tuksena on parantaa vammaisen henkilön edellytyksiä elää muiden henkilöiden kanssa yhdenvertaisina sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/380.)

Palveluiden saavutettavuus on edellytys syrjäytymisen ehkäisyssä. Jos vammaisille ih-misille ei luoda mahdollisuutta hyödyntää muiden ihmisten kanssa samoja palveluja, muodostuu heistä helposti oma erillinen ryhmänsä, joka erotetaan muusta väestöstä. Tällainen syrjäytyminen aiheuttaa vammaisille helposti syrjäytymiskierteen: harras-tuksista syrjäytyminen johtaa myös ystävydestä syrjäytymiseen, sillä harrastusten pa-riissa he tapaisivat ystäviään. (Me Itse ry, 2010, s. 8–9.) Kehitysvammaisten nuorten on myös haastavaa hakeutua opiskelemaan tavallisiin ammatillisiin oppilaitoksiin, sillä he eivät saa niissä riittävästi tukea oppimiseensa (Me Itse ry, 2010, s.19).

3.3 Kokemuksellisuus ja vertaisuus

Kehitysvammaisuus itsessään on suhteellisen pysyvä tila, eikä sen poistaminen hoito-toimenpiteillä ole mahdollista. Kehitysvammaisen ihmisen realistista käsitystä omista mahdollisuuksistaan ja vammaisuuden aiheuttamista rajoitteista voidaan kuitenkin vahvistaa. Pystymme myös tukemaan hänen elinympäristössä tarvitsemiaan

valmiuksia. Kehitysvammaisen henkilön todellisuuskäsitystä voidaan monipuolistaa vaihtelevien kokemusten kautta ja sen myötä parantaa hänen omaa elämänhallintaansa. Puutteellinen kokemusmaailma häiritsee toimintakyvyn kehittymistä ja sen vuoksi on tärkeää saada vaihtelevia kokemuksia jokaisella kehitystasolla. Ympäristön olosuhteita muokkaamalla pystytään mahdollistamaan vammaisen ihmisen itsenäistä toimintaa ja tukea hänen aloitteellisuuttaan. (Kaski ym., 2012, s. 173.)

Vertaistuki voi olla useille kehitysvammaisille nuorille paras tuki itseä mietittyissä tilanteissa. Toisten kehitysvammaisten kokemukset antavat mahdollisesti eväitä omaan pohdintaan ja saattavat johtaa samaistumisen kokemukseen. Vertaistukea on mahdollisuus saada monin eri tavoin, kuten keskustelemalla kasvokkain, puhelimitse tai internetin välityksellä. Vertaistuki voi luoda nuorelle mahdollisuuden liittymän yhteisöihin ja sitä kautta toimimaan osana yhteiskuntaa. Tarjolla on myös erilaisten vammaisjärjestöjen järjestämiä sopeutumisvalmennuksia, joissa voidaan käsitellä esimerkiksi arkielämän haasteita ja itsenäistymistä. (Malm ym., 2012, s. 398.)

3.4 Opiskelu ja työelämä

Kehitysvammaisille on mahdollisuus lain perusteella järjestää ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä valmentavaa ja kuntouttavaa ohjausta ja opetusta, joiden tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa mahdollisimman hyvät valmiudet itsenäiseen elämään, koulutukseen ja työhön. (Kaski ym., 2012, s. 172.)

Monet erityisopetusta saaneet nuoret eivät ole peruskoulun päätyttyä saavuttaneet aikuistumiskehitystään ja sen vuoksi ammatillisen koulutuksen aloittaminen heti, ei ole ajankohtaista, vaan tarvitaan vielä opiskelemisen harjoittelua. Tällaista on mahdollista toteuttaa esimerkiksi kansanopistoissa, joissa on omia linjoja kehitysvammaisille. (Kaski ym., 2012, s. 172.)

Kehitysvammaisille järjestetään työ- sekä päivätoimintaa, joihin he voivat osallistua kehitysvamman asteen mukaisesti. Työssäkäynti on useimmiten lievästi kehitysvammaisille merkityksellinen tekijä, joka tuo elämään sisältöä ja määrittää päivien kulun.

Vaikeasti vammaisille henkilöille järjestetään päivätoimintaa, jossa voidaan toteuttaa esimerkiksi vapaa-aikaan tai asumiseen liittyviä toimintoja. (Kaski ym., 2012, s. 205.)

Kokemuksia on myös työn toteuttamisesta tavallisilla työpaikoilla. Kehitysvammaisen pyrkii muiden ihmisten tavoin toiminnallaan paitsi käyttämään jo opittuja taitoja, myös kehittämään uusia taitoja. Yksilöllisesti suunniteltuna ja tuetusti toteutettuna työ tarjoaa kehitysvammaiselle hyvän mahdollisuuden mielekkääseen tekemiseen. (Kaski ym., 2012, s. 207.)

3.5 Ryhmätoiminta

Ryhmätoiminta sisältää eri vaiheita. Suunnitteluvaiheessa, kun ryhmää muodostetaan, on hyvä huomioida ennen kaikkea ryhmäläisten lähtökohdat. Ryhmätoiminnalla tavoitellaan onnistumisen kokemuksia, elämyksiä ja vertaisuutta. Ryhmän tulee olla jäsenilleen turvallinen ja joustava ja sen muotoutuminen vaatii tukea ja tutustumista. Ryhmä voidaan muodostaa tiettyä tavoitetta varten. (Kivelä & Lempinen, 2010, 30–33.) Vaikka ryhmien kehitysvaiheet ovat samanlaiset, on prosessi kuitenkin jokaisella ryhmällä yksilöllinen. Aluksi toisilleen tuntemattomat ihmiset ovat kovasti riippuvaisia ohjaajastaan, mutta tullessaan tutuiksi toisilleen yhteisen toiminnan seurauksena, kokevat he turvallisuuden ja yhteyden tunteita toisiaan kohtaan. Myöhemmin ryhmäläisille muodostuu yhteisiä kokemuksia, jotka yhdistävät heitä ja erottavat heidät muista ryhmistä. Kehitysvaiheiden jälkeen saavutetaan työskentelyvaihe, jossa jokainen ryhmän yksilö hyväksytään omana itsenään ja ryhmänjäseniä arvostetaan. Ryhmässä on tilaa ristiriidoille ja niitä käsitellään rakentavasti, olennaista on ryhmän oma voima eli ryhmädynamiikka. Lopuksi, kun ryhmää lopetetaan, on tärkeää antaa tilaa tunteille, mielipiteille ja palautteelle. Etenkin ryhmätoiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää saada palautetta, mutta myös yksilötasolla palautteen saaminen ja antaminen ovat tärkeitä taitoja. (Kivelä & Lempinen, 2010, s. 33–35, 37–40.)

4 ELÄINAVUSTEISUUS

4.1 Eläinavusteinen työskentely

Eläinavusteisella työskentelyllä tarkoitetaan eläimen hyödyntämistä ohjaus-, kuntoutus ja terapiatyössä (Ikäheimo K., 2013, s. 7). Eläinavusteista työskentelyä toteutetaan Suomessa monin eri tavoin. Eläinavusteinen työskentely on siis monimuotoinen kattermi, jonka sisälle kuuluu useampi erilainen alakäsite. Alakäsitteillä on tarkoitus täsmentää termiä ja kuvata toiminnan eri muotoja, joilla eläinavusteista työskentelyä voidaan toteuttaa. (Kahilaniemi, 2016, s. 20–21.)

Eläinavusteinen työskentely soveltuu monille eri asiakasryhmille, erilaisten ammattilaisten toteuttamana. Esimerkiksi terapian eri muodoissa, kuten fysio- ja psyko- tai toimintaterapiassa ammattilainen voi hyödyntää eläintä työskentelyn tukena. Myös kouluissa, lastenkodeissa, palvelutaloissa, mielenterveyskuntoutujien, muistisairaiden ja kehitysvammaisten ryhmissä on käytetty eläintä apuna eri tavoitteiden saavuttamiseksi. Tällaisia tavoitteita voivat olla esimerkiksi positiivisen ilmapiirin luominen, toimintaan aktivointi ja stressin vähentäminen. (Ikäheimo, 2013, s. 7–8.)

Ammattihenkilön toteuttama eläinavusteinen työskentely on suunnitelmallista, tavoitteellista ja dokumentoitua työtä, jossa yhtenä menetelmänä tai työkaluna käytetään eläintä (Kahilaniemi, 2016, s. 10). Eläinavusteinen työskentely perustuu asiakkaalle tehtyyn arviointiin (Kahilaniemi, 2016, s. 27). Tavoitteiden asettaminen on toiminnan kannalta erityisen tärkeää, sillä se määrittelee sen, millaista muutosta ja lopputulosta työskentelyllä tavoitellaan. Tavoitteiden asettamisessa on tärkeää ottaa huomioon asiakkaan omat ajatukset ja rakentaa kokonaisuus yhteistyössä asiakkaan kanssa. (Kahilaniemi, 2016, s. 25.)

Toimintaympäristöstä ja lähestymistavasta riippumatta eläinavusteisuuden keskeinen tavoite on asiakkaan arjen, elämän ja toiminnan tukeminen. Eläinavusteisen työn toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa, vaan jokaisella ammattilaisella on oma osaamisensa ja tapansa toimia. (Kahilaniemi, 2016, s. 35.) Eläinavusteinen toiminta toteutuu asiakkaan tahtoon perustuen. Ammattilaisen rooli on olla toiminnan

mahdollistaja ja varmistaa, että asiakkaan osallistuminen onnistuu, hän suoriutuu toiminnasta ja kehittää omia taitojaan. (Kahilaniemi, 2016, s. 23.)

Laadukkaan työskentelyn varmistamiseksi myös eläimen tulee olla toimintaan soveltuva ja viihtyä työssään (Kahilaniemi, 2016, s. 35). Eläinavusteiseen työskentelyyn soveltuu monenlaiset eläimet. Käytetyimpiä eläimiä ovat koirat, kissat, hevoset, sekä muut maatilaneläimet. Harvinaisempien eläinten käyttöä eläinavusteisessa työskentelyssä ei suositella, sillä niiden käyttäytymisestä on niukasti tietoa. Myöskään villieläinten käyttöä ei suositella. (Hautamäki ym., 2021, s. 45.) Ammattihenkilö on vastuussa eläimen soveltuvuudesta toimintaan ja hänen tehtävänä on huolehtia siitä, että eläin on peruskoulutettu, rokotettu ja turvallinen, eikä käyttäydy aggressiivisesti asiakastilanteissa (Kahilaniemi, 2016, s. 29). Eläinavusteiseen työskentelyyn osallistuvan eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen on myös erityisen tärkeää ja sen vuoksi esimerkiksi riittävästä lepoajoista ja ravinnosta tulee huolehtia tarkasti. Eläimen ottaminen mukaan toimintaan tulee olla aina tarkoin harkittua ja perusteltua. (Kahilaniemi, 2016, s. 38.) Eläintä voidaan käyttää niin yksilö kuin ryhmätilanteissakin (Ikäheimo, 2013, s. 7).

Eläimen kautta pystytään harjoittelemaan monia taitoja ja mallintamaan eläimen toimintaa myös omaan elämäämme. Esimerkiksi eläimen luonteenpiirteiden kautta on mahdollista tunnistaa arkuus ja pohtia sitä, miten sellaisen eläimen luottamus voitaisiin palauttaa. Tämän kautta on mahdollista johdatella pohdintaa ihmiseen ja hänen omaan arkuuteensa. Itsessään eläin on jo hyvä lohduttaja, mutta sen kautta pystytään saamaan lisää keinoja surun ja pettymyksien käsittelyyn. (Salovuori, 2014, s. 84.)

4.2 Kokemuksia eläinavusteisuudesta

Vuorovaikutus eläimen kanssa on yksi sosiaalisen käyttäytymisen malli. Eläimen ja ihmisen välisellä vuorovaikutussuhteella on positiivinen vaikutus mm. immuunijärjestelmän toimintaan ja luottamukseen muita henkilöitä kohtaan. Tutkimusten mukaan eläimen ja ihmisen välinen yhteys lisää molempien osapuolten oksitosiinin tuotantoa, parantaa oppimista, vähentää ihmisen yksinäisyyden, masennuksen ja ahdistuksen kokemuksia, sekä alentaa kortisolien määrää veressä. (Kahilaniemi, 2016, s. 19.)

Eläinavusteisuutta pidetään suhteellisen uutena menetelmänä tieteellisestä näkökulmasta. Tutkimuksia ja kirjallisuutta on kuitenkin jo jonkin verran saatavilla ja eläinavusteisuuden hyödyt osataan tunnistaa. Tutkimuksia tarvitaan kuitenkin lisää. Osassa tähän mennessä tehdyissä tutkimuksissa on aukkoja luotettavuuden näkökulmasta sen vuoksi, että osallistujamäärä on ollut suppea tai niistä puuttuu vertailuryhmä. Joukossa on myös niitä tutkimuksia, joita voidaan tieteellisesti pitää luotettavina. (Ikäheimo, 2013, s. 8.) Näiden tutkimusten mukaan eläimen kanssa toimimisella, sekä niiden läsnäololla voidaan tukea ihmisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä (Korhonen, 2018, s. 16). Eläimen merkitys hyvinvoinnin lisääjänä korostuu, jos ihmisellä on puutteellisia ihmissuhteita tai traumaattisia kokemuksia elämässään (Laukkanen; Ikäheimo, 2013, s. 22).

Nuoruudessa identiteetin syntymisvaiheen vuoksi nuori usein suhtautuu aikuisiin varauksella. Etenkin tässä vaiheessa omaksi uskotuksi on mahdollista valita eläin. Se kuuntelee kaikki nuoren huolet kyllästymättä, eikä koskaan petä hänen luottamustaan. Eläimelle ei ole välttämätöntä aina keskustella, sillä eläimen ja ihmisen välinen vuorovaikutus voi olla myös sanatonta vuorovaikutusta. Varautuneille henkilöille tällainen voi olla vapauttavampi kokemus kuin vuorovaikutus ihmisten välillä. (Sinkkonen; Ikäheimo, 2013, s. 40–41.) Pelkkä katsekosketus eläimen kanssa oikealla hetkellä voi antaa syvän tunteen läheisyydestä ja yhteenkuuluvuudesta, joka auttaa selviytymistä elämän vaikeuksien keskellä se (Laukkanen; Ikäheimo, 2013, s. 35).

Järvenpää ja Poropudas (2015) tutkivat omassa opinnäytetyössään eläinavusteisuuden hyödyntämistä lastensuojelulaitoksessa ja tutkimus osoittaa, että nuoret kokivat eläimet lohduttajina ja mielialaa kohottavina. Tutkimus vahvisti sen, että eläimille oli helpompi kertoa omista ajatuksistaan ja tunteistaan ja ne lievittivät yksinäisyyttä, sekä rentouttivat nuoria. Tutkimuksessa kävi myös ilmi eläimillä olleen kokonaisvaltaisen positiivinen vaikutus kohderyhmän psyykkiseen terveyteen. Myös Pietarinen (2017) on pro gradu tutkielmassaan tutkinut koiran vaikutusta sosiaalityön tuloksellisuuteen. Koiran läsnäololla oli positiivinen vaikutus asiakkaiden mielialaan, ja he kokivat koiran vaikuttaneen positiivisesti myös heidän tunteisiinsa. Keskustelutilanteissa koira koettiin sosiaalisena tukena, joka helpotti kommunikointia. Koiran läsnäolo myös rauhoitti mielialaa ja käänsi sitä positiivisemmaksi.

Eläinavusteisuuden hyödyntämisestä kehitysvammaisten kanssa on jonkin verran saatu myös kokemustietoa. Nämä kokemukset ovat osoittaneet, että joissakin tapauksissa kontaktin ottaminen eläimeen on ollut helpompaa ja nopeampaa, kuin kontaktin ottaminen muihin ihmisiin. Kokemusten mukaan eläinavusteisuus on vähentänyt haastavaa käyttäytymistä, sekä sillä on ollut rentouttava ja rauhoittava vaikutus. Nämä vaikutukset ovat olleet kokonaisvaltaisia ja näkyneet myös toiminnan ulkopuolella esimerkiksi kotona ja päiväkotiympäristössä. (Haapasaari; Ikäheimo, 2013, s. 71, 73.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön tehtävä

Tämän opinnäytetyön tehtävänä on havainnoida TUKKEE2-hankkeessa toteutettua eläinavusteista työskentelyä erityistä tukea vaativille nuorille, ja tuoda esiin havaintojani konkreettisesta toiminnasta sekä sen vaikutuksista heidän kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa. Tarkoitukseni on tutkia toiminnan vaikutusta osallistujien kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.

Tehtävänä on myös nostaa esiin sellaisia asioita, joiden pohjalta toimintaa pystytään kehittämään kohderyhmille sopivammaksi ja toimivammaksi kokonaisuudeksi. Nostan toiminnasta esiin huomioita, joiden pohjalta pystytään tulevaisuudessa esimerkiksi toimimaan nopeammin, jotta ohjauksesta saadut hyödyt olisivat oikea-aikaisia, ja jotta saavutetaan onnistunut kokonaisuus.

Tavoitteenani on myös lisätä omaa tietouttani ja ammatillista osaamistani eläinavusteisesta työskentelystä ylipäätään, sekä sen hyödyntämisestä erityisryhmiä edustaville henkilöille.

5.2 Yhteistyökumppanit

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on TUKEE2- hanke. TUKEE2 -hankkeen tavoitteena on jatkaa nuorten osallistavaa ja mielenterveyttä edistävää työtä, sekä jalkauttaa näyttöön perustuvaa menetelmäosaamista. Tämä työ on aloitettu TUKEE! -hankkeella, josta saadut kokemukset osoittautuivat positiivisiksi ja sen vuoksi työtä jatketaan jatko-osalla. Hankkeen tavoitteena on kokemuksellisuuden ja vertaisuuden luominen, joka toteutuu yhdessä tekemisen kautta. Tavoitteena on saada nuoren ääni kuuluviin aktiivisen osallisuuden lisäksi kokemus- ja kehittämisasiantuntijuudella. Hankkeella tavoitellaan myös parempia valmiuksia nuorille ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen, siellä suoriutumiseen, työelämään siirtymiseen sekä tulevaisuuden työelämätaitojen parantamiseen. Pitkän aikavälin tavoitteena hankkeessa on mielenterveydellisen tuen tarpeessa olevien nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden lisääminen. Toiminnallista ryhmätoimintaa on tavoite jalkauttaa kohdennetun mielenterveydellisen tuen tarpeessa olevien nuorten luonnollisiin toimintaympäristöihin. Ryhmätoiminnan painopisteenä on parantaa nuorten omia valmiuksia vahvuksiensa ja haavoittuvuuksiensa tunnistamisessa, sekä sellaisten keinojen käyttöönotossa, jotka edesauttavat arjen haasteissa pärjäämisessä. Uutena näkökulmana hanketyössä huomioidaan myös aistiesteettömyys. Hanke kohdistuu Satakunnan alueelle. Hankkeen pää toteuttajana ja koordinoijana toimii Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK). Kansallisena rahoittajana toimii Keski-Suomen ELY-keskus, ja hanke on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittama. (Hankesuunnitelma, 2021.)

Toteuttajaksi tähän hankkeeseen valikoitui Satasairaalan toiminnallinen kuntoutus (Toiku). Toiku toteuttaa kuntoutussuunnitelman mukaista yksilöllistä kuntoutusta asiakkailleen. Toisena toteuttajana hankkeessa toimi Jokitupa. Jokitupa on Eurajoella sijaitseva asumisyksikkö, joka on tarkoitettu kaikenikäisille erityisryhmiin kuuluville henkilöille.

Eläinavusteisen toiminnan toteuttajatahoksi valikoitui kilpailutuksen jälkeen Luviolla toimiva Terapia- ja hyvinvointipalvelu Auroosa Oy. Auroosa tarjoaa erilaisia terapia- ja kuntoutuspalveluja ja heidän erikoisuutenaan on eläinavusteiset toimintamuodot. Auroosasta löytyy koiria, kissoja, poneja ja alpakoita, jotka ovat soveltuvia eläinavusteiseen työskentelyyn.

5.3 Osallistujat

Toimintaan osallistui Satasairaalan toiminnallisesta kuntouksesta kaksi asiakasta, joista toinen oli vielä alaikäinen ja toinen saavuttanut jo täysi-ikäisyyden. Molemmat asiakkaat ovat olleet kuntoutusasiakkaita useamman vuoden ajan. Näiden kahden osallistujan lisäksi toiminnassa oli mukana myös kaksi Jokituvan yksikössä asuvaa asiakasta, joista molemmat olivat täysi-ikäisiä. Osallistujat olivat 17–23-vuotiaita. Heillä jokaisella oli älyllisen kehitysvamman diagnoosi, joka oli asteeltaan joko lievä tai keskivaikea.

Jokituvasta tulleet asiakkaat saapuivat paikalle ja poistuivat aina taksikyydillä ja Toikun asiakkaat kulkivat Toikusta toimintaan mukaan tulleiden kahden ohjaajan kyydillä edestakaiset matkat.

5.4 Havainnointitutkimus

Yksi tieteellisen tutkimuksen perusmetodeista on havainnointi. Havainnointi ei perustu pelkästään asioiden tai ilmiöiden näkemiseen, vaan on kokonaisvaltaista tietoista tarkkailua. Näin ollen havainnoinnit eivät ole riippuvaisia sanallisesta viestinnästä. Havainnointi voidaan toteuttaa ihmisten luonnollisessa ympäristössä, jonka etuna pidetään sitä, että havainto tehdään juuri siinä asiayhteydessä, jossa se ilmenee ja väliin ei tule esimerkiksi muiden ihmisten tulkintoja. Havainnoinnin avulla voidaan myös selvittää, toimiiko ihminen oikeasti niin, kun hän ajattelee toimivansa. (Vilka, 2014, s. 37.)

Alusta asti oli selvää, että oma roolini oli toimia havainnoitsijana ja tehdä huomioita toiminnasta. Olin toiminnassa mukana ei-osallistuvassa havainnoitsijan roolissa, mikä tarkoittaa tarkkailevaa havainnointia. Tämän avulla tutkin, miten toiminta toteutui osallistujien näkökulmasta ja millaisia vaikutuksia toiminnalla heihin oli. (Vilka, 2007, s. 43.) Minulla oli jokaisella kerralla mukana havainnointilomake (LIITE 1), sekä kynä ja paperia, joihin kirjoitin ylös kaikki havainnointini sekä toiminnan, että yhdistetyn evästäuon ja diaesityksen aikana.

Tehdessäni havaintoja onnistumisista ja kehitettävistä asioista pystyin tuomaan esiin myös oman näkemykseni siitä, miten toimintaa muokkaamalla siitä olisi mahdollista saada vieläkin enemmän osallistujia palvelevaa. Sain etukäteen toiminnan järjestäjiltä aikataulun ja suunnitelman kutakin toimintakertaa varten. Se helpotti valmistautumistani siihen, mitä oli tulossa.

5.5 Toimintakertojen rakenne

Toimintakerrat järjestettiin kerran viikossa, peräkkäisinä viikkoina, seitsemän viikon ajan. Toiminta toteutui aina torstaisin ja alkoi kello 13.00. Toimintakerran pituus oli noin puolitoista tuntia, lukuun ottamatta matkojen kestoja. Toimintakerroille osallistui 4 asiakasta, vaihteleva määrä Auroosan henkilökuntaa (2–4 henkilöä), kaksi ohjaajaa Toikusta, 2 havainnoitsijaa ja hankkeen työntekijöistä vaihtelevasti 1–2 henkilöä. Kokonaisuudessaan toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Auroosan henkilökunta. Toiminta alkoi jokaisella kerralla yhteisellä kokoontumisella parkkipaikalla. Tämän jälkeen siirryttiin aina eläinten pariin. Auroosan henkilökunta oli jaotellut jokaiselle toimintakerralle oman eläinlajin, johon oli tarkoitus tutustua. Noin 45 minuutin ajan toteutettiin toimintaa eläinten kanssa. Ohjelmassa oli mm. ponien harjausta, alpakoiden silittelyä, koiran kävelyttämistä, kissan sylissä pitämistä ja eläinten ruokintaa. Tämän osuuden jälkeen siirryttiin sisälle. TUKEE2 -hankkeen työntekijät olivat järjestäneet jokaiselle toimintakerralle evästuon, jota varten sisälle mentiin. Eväiden syönnin yhteydessä keskusteltiin kuluneesta päivästä ja Auroosan henkilökunta piti pienen tietoisuuden päivän aiheena olleesta eläimestä diaesityksen avulla. Eväiden jälkeen keräsin osallistujilta palautetta toimintakerrasta. Toiminta päättyi jokaisella kerralla palautteiden jälkeen ja asiakkaat palasivat kyydeillä koteihinsa.

5.6 Palautteen kerääminen

Jokaisen toimintakerran lopussa keräsin osallistujilta palautetta siitä, miten he olivat kokeneet toimintakerran. Palautteen avulla tarkoitukseni oli selvittää, että millainen tunne heille päällimmäisenä oli toiminnasta jäänyt, mikä tekeminen oli juuri sillä toimintakerralla ollut heille mielisintä ja mistä toiminnasta he eivät olleet sinä päivänä niinkään pitäneet. Palautteen saamiseksi käytin apuvälineitä palautteen keräämisessä,

sillä sanallinen viestintä ilman tukea ei kaikkien asiakkaiden kanssa ollut mahdollista. Ensin levitin tasaiselle alustalle nalle- tunnekortteja, joista jokainen osallistuja sai valita sellaisen kortin, joka parhaiten kuvasti päällimmäiseksi jäänyttä tunnetta. Kortin valitsemisen jälkeen pyysin sanallista palautetta siitä, miten osallistuja tulkitsevat valitun kortin merkityksen.

Tämän jälkeen käytössäni oli vielä toinen palautteen keräämisen apuväline. Rakensin jokaisesta toimintakerrasta isolle kartongille aikajanan (LIITE 2), johon liitin kuvat niistä toiminnoista, joita kullakin kerralla oli tehty. Tämä palautteen keruu menetelmä mahdollistui, kun Auroosan henkilökunta lähetti minulle suunnitellun ohjelman aina ennen toimintakerran toteutumista. Tulostin ja laminoin valmiiksi kuvakortit jokaisesta toimintakerran yksittäisestä toiminnosta. Palautteen keruussa esittelin ensin aikajanan osallistujille ja kertasimme tapahtumat sillä tavoin. Olin askarrellut jokaiselle osallistujalle hymynaaman, sekä surunaaman, jotka he saivat asettaa valitsemiensa toimintojen päälle. Hymynaama kuvasti sellaista tekemistä, joka juuri sillä toimintakerralla oli ollut itselle mielekästä ja surunaama vastaavasti kuvasti toimintaa, josta ei niin välittänyt kyseisellä kerralla.

Havainnoinnin ja palautteen keruun yhteydessä otin myös valokuvia toimintakerroilta. Myöhemmin siirsin valokuvia muistitikuille ja jaoin niitä mukaan osallistujille kotiin vietäviksi. Ajatuksenani tässä oli luoda osallistujille mahdollisuus palata toimintakerrojen kulkuun vielä kotona ja käydä niitä läpi heille tuttujen ihmisten kanssa.

Koska toiminnassa olivat mukana kaksi ohjaaja Toikusta, oli minulla mahdollista saada myös heiltä sanallista palautetta siitä, millainen vaikutus toimintakerroilla oli ollut kokonaisvaltaisesti asiakkaiden elämään ja miten se oli näyttäytynyt arjessa. He myös tunsivat puolet osallistujista, joten osasivat kertoa heissä näkyneitä muutoksia ja sanoittaa joitakin reaktioita.

6 TULOKSET

6.1 Havainnoinnin tulokset

6.1.1 Yksilö

Ensimmäisellä kerralla osallistujilta kysyttiin halukkuutta esimerkiksi alpakoiden silittämiseen heille rakennetun Alpakalan sisätiloissa. Toteutus tapahtui niin, että nopeimmat halukkaat otettiin sisälle ja he pääsivät tutustumaan alpakoihin. Rauhallisemmat yksilöt jäivät tämän myötä hieman taka-alalle ja antoivat muille tilaa ensin. Sama toistui esimerkiksi eläinten ruokinnassa, kun vapaaehtoisia kysyttiin. Aremmat osallistujat eivät ehtineet ilmaisemaan halukkuuttaan, kun muut olivat heihin verrattuna nopeampia ja äänekkäämpiä. Nämä osallistujat kuitenkin osasivat ottaa tilaa myös itselleen ja menivät tutustumaan eläimiin ja toimintoihin sen jälkeen, kun muut olivat jo edenneet toiminnassa eteenpäin. Aluksi rauhallisemmat osallistujat tukeutuivat paljon heille entuudestaan tuttuihin ohjaajiin, jotka tulivat heidän mukanaan toimintaan Antinkartanon Toikusta. Eläinten seurassa nämäkin osallistujat rohkaistuivat ja uskalsivat mennä esimerkiksi itse tekemään tuttavuutta eläinten lähelle ja jopa silittämään niitä. Heille tarjottiin mahdollisuutta mennä yhdessä ohjaajan kanssa, mutta osallistujat valitsivat mennä yksin.

Osallistujien odottaessa omaa vuoroaan tein heistä merkittäviä havaintoja. Etukäteen oli tiedossa, että yhdellä osallistujalla oli valikoivaa mutismia ja tiedossa myös oli, että hän ei välttämättä halua puhua kenellekään vieraille ihmiselle toiminnan aikana. Hän osoitti kuitenkin ensimmäisestä kerrasta lähtien ilmein ja elein positiivisia tunteita sekä toiminnan ohjaajille että muille paikalla olleille. Vaikka hän ensimmäisillä kerroilla tukeutui itselleen entuudestaan tuttuihin ohjaajiin, vastasi hän muillekin henkilöille, kun hänelle esitettiin kysymyksiä. Toimintakertojen edetessä tapahtui huomattava muutos ja tämä osallistuja hakeutui itse vuorovaikutukseen muiden paikalla olleiden henkilöiden kanssa ja esimerkiksi kertoi itsestään. Keskustelua syntyi mm. työstä, vapaa-ajan tekemisistä, pukeutumisesta ja muista arkipäiväisistä sekä hänen elämässään ajankohtaisista asioista. Valikoivasta mutismista ei siis ollut näiden toimintakertojen aikana tietoaakaan.

Toisella osallistujalla taas tiedettiin olevan haastavaa käytöstä ja toiminnassa oli vaurauduttu siihen, että mahdollisesti tätä voisi esiintyä myös toimintakerroilla. Etukäteen oli sovittu rauhoittumiseen tarkoitettu tila, johon hänen kanssaan olisi tarvittaessa voitu siirtyä. Tätä huonetta ei kuitenkaan tarvittu kertaakaan. Tämä osallistuja pitää vapaa-ajallaan fyysisestä toiminnasta ja myös toimintatuokioiden aikana fyysinen tekeminen oli hänelle mieleistä. Esimerkiksi kun eläimille haettiin heinää tallista, keräsi hän erityisen tarkasti ja keskittyneesti heiniä omaan kassiinsa, jolla heinät oli tarkoitus kuljettaa ulos eläinten luokse. Hän varmisti keräyksen aikana, ettei kassiin mennyt suuria heinäpaakkuja, vaan kaikki olivat siistejä yksittäisiä heiniä, joita eläinten on helppo syödä. Tekemisen aikana hän oli niin keskittynyt, ettei reagoinut muiden tekemiseen ympärillään eikä ottanut kontaktia muihin henkilöihin.

Aktiivisempien henkilöiden osalta ryhmätoiminta ja sen aikana ilmennyt odottelu aiheutti haasteita keskittymisessä. Huomio kiinnittyi helposti ympärillä oleviin asioihin ja muihin ihmisiin. Esimerkiksi hevostallissa hyllyllä ollut pallo, joka oli hevosille tarkoitettu, vei huomion siitä toiminnasta, jota tallissa oli tarkoitus suorittaa. Nämä osallistujat osasivat myös sanoittaa, että odottaminen oli heidän mielestään tylsää. He olisivat siis kaivanneet jatkuvaa nopeatempoista toimintaa, jossa on riittävästi vaihtelevuutta ja haastetta mielenkiinnon ylläpitämiseksi.

Toiminnan aikana osallistujat uskalsivat olla omia itsejään, mikä näkyi rohkeutena sanoa ääneen omia ajatuksiaan, reagoida tilanteisiin aidosti, sekä uskalluksena tarttua toimeen uusia asioita tehdessä, vaikka olisivatkin olleet hieman epävarmoja. Esimerkiksi jännitys ilmeni pieninä taka-askelina ja ilon havaitsi selvästi kiljahduksista, hypelystä ja hymystä sanallisen viestinnän lisäksi. Jokaisen yksilön toiminta helpottui ja keskittyi enemmän varsinaiseen toimintaan, kun heidän jaettiin suorittamaan toimintoja pareittain.

6.1.2 Ryhmä

Toimintaa kehitettiin jatkuvasti toimintakertojen edetessä. Aluksi kaikki neljä osallistujaa toimivat yhtenä ryhmänä ja suorittivat toimintoja yhdessä. Tämä kuitenkin

osoittautui toimimattomaksi. Yhtenä ryhmänä toimiminen aiheutti osallistujille jonkin verran odotusta sillä välin, kun oli muiden vuoro tehdä omia suorituksiaan. Tämän seurauksena keskittyminen herpaantui toiminnasta ja kiinnittyi muihin ympärillä oleviin asioihin ja ihmisiin. Varsinainen toiminta jäi myös lyhyemmäksi jokaisen yksilön kohdalla vuorottelun vuoksi.

Tämän seurauksena osallistujat jaettiin kahden hengen ryhmiin, joissa he suorittivat toimintoja ja tutustuivat eläimiin. Näin odottelun aika saatiin minimoitua ja varsinaiselle toiminnalle jäi enemmän aikaa. Ryhmien jako tehtiin niin, että aktiivisemmat ja vauhdikkaammat persoonat olivat oma ryhmänsä ja rauhallisemmat persoonat oma ryhmänsä. Jakautumisella pystyttiin vaikuttamaan siihen, millaisella tahdilla toiminoissa edettiin ja osallistujat tulivat näin huomioiduiksi paremmin yksilöinä. Rauhallisemmista osallistujista kummatkin saivat itselleen omat ponit, joita pääsivät harjaamaan. Kun tilanteesta oli saatu luotua heille sopivan rauhallinen, rauhoittuivat he itsensä tekemiseen. Heistä kumpikaan ei kauheasti puhunut, vaan he hiljentyivät tekemiseensä ääneen ja viihtyivät siinä mielellään pitkään. Välillä toinen heistä halusi letittää ponin harjaa ja taas hän keskittyi omaan tekemiseensä. Molemmat osallistujista hymyilivät ja olivat iloisia. Toiminta oli selvästi muutoksen seurauksena asiakkaille mielekkäämpää. Ohjaajat, jotka tunsivat nämä osallistujat ennestään, kertoivat, etteivät olleet aikaisemmin nähneet heitä niin rauhallisina ja keskittyneinä tekemiseensä, kuin toimintakerroilla näkivät.

Samaan aikaan toisessa ryhmässä olleet aktiivisemmat henkilöt pääsivät etenemään toiminnassaan nopeatempoisemmin. Heidän kiinnostuksen kohteensa keskenään olivat myös melko samanlaiset eläinten parissa, joten he pystyivät toimimaan yhtäaikaaisesti ja näin odotusta ei heidänkään toiminnassaan muodostunut. Ohjaajien tuki oli näille kahdelle osallistujalle tärkeää, eivätkä he jännittäneet keskusteluja ja omien ajatustensa sanoittamista ääneen. Auroosan henkilökunta pystyi antamaan heille enemmän huomiota ja olemaan koko ajan läsnä heidän tekemisessään. Havaintojeni perustellaan myös tämän ryhmän osallistujat olivat erittäin onnellisia. He pääsivät ilon kiljahduksia, hymyilivät, nauroivat ja rohkaistuivat tekemään jopa sellaisia asioita, joihin eivät aikaisemmin olleet uskaltaneet, kuten antoivat koiralle kädestään palkaksi herkkupaloja onnistuneesta yhteistyöstä.

Toimintaan osallistunut neljän hengen ryhmä oli kooltaan pieni, mikä helpotti nopeaa tutustumista. Etuna oli myös se, että osallistujat saapuivat ja poistuivat pareittain toimintakerroilta, jolloin heillä kaikilla oli yksi tutumpi henkilö toiminnassa mukana. Nämä olivat myös ne samat parit, joihin heidät jaettiin toimintakerroilla. Evästaurot olivat aina koko ryhmälle yhteiset, jolloin oli aikaa vapaalle keskustelulle ja itsenäiselle tutustumiselle. Asiakkaat ottivat kontaktia toisiinsa ja heille syntyi omia vitsejä, joita he toistelivat ja nauroivat keskenään evästauron aikana. Tästä voin päätellä, että myös yhteinen tekeminen koko ryhmän kesken oli heille mieluisaa.

6.1.3 Ajankäyttö

Toiminnan alusta lähtien osa osallistujista olivat kovin kiinnostuneita siitä, mitä evästaurolla oli tarjolla. Eväiden syömiseen oli varattu noin puolet toimintakerran ajasta. Tämä johti siihen, ettei aina ehditty etenemään eläinten kanssa suoritetuissa toiminnoissa asiakkaiden tahdissa, oli kiire toiminnosta toiseen ja jotkut suunnitelluista toiminnoista jäivät toteuttamatta. Toisinaan tämä näyttäytyi asiakkaisissa pettymyksenä. Esimerkiksi ponin talutuksen ja harjauksen yhteydessä oli kerrottu, että ponien harjoja voisi halutessaan letittää. Aika kuitenkin loppui kesken, ennen kuin halukas osallistuja oli ehtinyt edes aloittaa letityksen. Asia jäi vaivaamaan häntä ja hän kertoi tästä seuraavilla kerroilla meille paikalla olleille henkilöille, mutta oli myös puhunut asiasta kotona. Onneksi myöhemmin kuitenkin tarjoutui mahdollisuus viettää aikaa uudelleen ponien kanssa ja silloin hän sai toteuttaa myös letityksen. Se oli tälle osallistujalle tärkeä kokemus. Valmiita lettejä hän esitteli hymyillen muille paikalla olleille ja otti asian puheeksi vielä myöhemmin. Sillä kerralla hän valitsi mieleisimmäksi tekemiseksi loppupalautteessa fyysisen kosketuksen ponin kanssa.

Diaesitysten seuraaminen helpottui, kun osallistujilla oli yhtä aikaa eväitä syötävänä. Keskittyminen ei kuitenkaan riittänyt pitkiksi ajoiksi kerrallaan ja esimerkiksi kahdenkymmenen minuutin mittainen diaesitys oli heille liian pitkä. Tämä ilmeni huomion kiinnittymisenä muihin asioihin. Kun yhden osallistujan keskittyminen herpaantui pöydän ääressä istuttaessa, niin muut osallistujat kiinnittivät huomionsa häneen. Diaesitysten pituus oli kuitenkin vaihteleva ja lyhyemmät esitykset osoittautuivat selvästi toimivimmiksi ja osallistujat jaksoivat vastata heille esitettyihin kysymyksiin

diaesitykseen liittyen. Myös kuvien käyttäminen esitetyissä dioissa oli onnistunutta, sillä osallistujat odottivat jo, että millainen kuva on seuraavassa diassa. He innokkaasti myös muistelivat kuvissa esiintyvien eläinten nimiä ja ihastelivat kuvia kommentoimalla niissä olevia eläimiä. Pitkän ajan viettäminen paikallaan pöydän ääressä kuunnellen osoittautui myös osalle osallistujista haastavaksi, sillä he eivät ole tottuneet sellaiseen ja ovat enemmän toiminnallisia ihmisiä perusluonteeltaan.

Diaesityksissä haasteeksi muodostui myös tietoisuudessa olleiden asioiden vaikeusaste. Läpi käyntiin esimerkiksi sitä, mitä tarkoittaa nisäkäs ja kuinka monta litraa hevonen juo vettä päivän aikana. Vaikka heille kerrottiin hevosen juovan 40 litraa päivässä, oli sen ymmärtäminen osallistujille mahdotonta, sillä tätä ei havainnollistettu heille mitenkään. Osallistujien oli vaikeaa ymmärtää sellaisia asioita, joita heille ei konkreettisesti voitu näyttää. Ymmärtämisen haasteet näyttäytyivät asiakkaisissa reagoimattomuutena ja huomion kiinnittämisenä sellaisiin asioihin, jotka olivat heille ymmärrettäviä ja konkreettisia asioita.

6.1.4 Eläinten kautta itsestä oppiminen

Ennen varsinaiseen toimintaan alkamista osallistujat saivat tutustua siihen, mihin ja miten eläimiä saa koskea. Samalla heillä oli tehtävänä pohtia sitä, mihin eläin saa heitä koskea. Osallistujille luotiin mahdollisuus päättää itse omasta vartalostaan ja kuunnella muiden toiveita siitä, mihin heitä saisi koskea. Jokaisen itsemääräämistä tuettiin toiminnan aikana ja varmistettiin myös eläinten kohdalla se, ettei heitä kosketa sellaisiin paikkoihin, joihin ne ei halua itseään koskettavan. Vuorovaikutuksellisuus huomioitiin molempiin suuntiin ja ymmärrys helpottui sen kautta, kun tilannetta tuli pohtia myös omalla kohdalla.

Toimintakerroilla oli tavoitteena eläinten kautta saada osallistujille osallisuuden kokemuksia. He kuuluivat osaksi ryhmää ja heillä oli aktiivinen rooli toimijoina koko toiminnan ajan. Yksilöille rakennettiin turvallinen ilmapiiri, jossa he saivat toimia omien halujensa ja voimavarojensa mukaisesti. Eläimen lähelle meneminen oli täysin vapaaehtoista ja jokaiselle annettiin mahdollisuus olla eläinten kanssa kontaktissa juuri siinä

määrin, kuin se itsestä tuntui hyvältä. Poikkeuksetta tilaisuuden tullessa osallistujat haikertuivat eläinten kanssa kontaktiin ja kosketusyhteyteen.

Toiminnan perustana oli rehellisyys ja maanläheisyys. Osallistujille kerrottiin eläimen olevan kipeä tai väsynyt, jos tilanne näin oli. Silloin niiden ei vaadittu osallistuvan toimintaan, vaan lepo oikeutettiin niille. Tämän kautta pystyttiin peilaamaan eläinten toimintaa myös asiakkaisiin itseensä ja keskustelemaan siitä, että miten ihmiset toimivat väsyneinä tai kipeinä. Sama peilaaminen tapahtui myös esimerkiksi eläinten päivärytmiä pohdittaessa ja osallistujat kykenivät myös itse vertaamaan omaa päivärytmiään eläinten rytmeihin. Uskon osallistujien ymmärryksen helpottuneen sekä itseään, että myös eläimiä kohtaan, kun heillä oli molemminpuolinen vertauspohja. Oivallukset myös näkyivät heidän kasvoillaan iloisin, mutta myös hämmästynein ilmein.

Jokaisella osallistujalla oli useita onnistumisen hetkiä eläinten parissa, kun he ylittivät itsensä mennessään eläimen lähelle ja suorittaessaan toimintoja eläimen kanssa. Useimmille osallistujille monet eläimet olivat entuudestaan vieraita ja toiminnan aikana he saivat tutustua niihin paitsi fyysisessä kontaktissa, myös käytännön tasolla esimerkiksi ruokkiessaan ja taluttaessaan eläimiä. Kontaktin ottaminen eläimeen tapahtui luonnollisesti omasta tahdosta ja osalla osallistujista selvästi nopeammin, kuin kontakti muihin ihmisiin, jotka olivat entuudestaan heille vieraita.

6.2 Palautteen tulokset

6.2.1 Nalle -tunneportit

Nalle -tunneporttien valitseminen oli toisinaan osallistujille hieman haastavaa ja etenkin kuvan merkityksen sanoittaminen oli joskus jopa mahdotonta, jolloin autoin oman tulkintani mukaan asiakasta ja tarjosin vaihtoehtoja siihen, mitä hän saattoi kuvalla tarkoittaa. Korttien valitsemisessa kuitenkin tapahtui selkeä kehitys. Ensimmäisillä kerroilla kuvien valitseminen oli haastavaa ja jännityksen vuoksi myös kuvan sanoittaminen tuntui vaikealta. Joidenkin osallistujien kohdalla heille entuudestaan tutut ohjaajat sanoittivat kuvan merkityksen osallistujan puolesta. Toimintakertojen edetessä tämä kuitenkin helpottui ja nopeutui. Lähes jokaisella kerralla valitut nallekortit

kuvastivat positiivisia tunteita ja osallistujat sanoittivat niitä tunteilla ”tyytyväinen”, ”iloinen”, ”onnellinen”, ”kivaa”, ”kiva päivä”, ”hauska” ja ”naurattava”. Joukossa oli myös muutamia kuvia, joita osallistujat sanoittivat kertomalla toiminnan olleen ”jännittävää” ja ”höh, tää loppuu kohta”. Ainoastaan viimeisellä kerralla valittiin surullisia tunteita kuvastavia kortteja ja niitä sanoitettiin kertomalla harmitusta siitä, että toiminta oli päättymässä.

6.2.2 Kuvakortit

Aikajanelle saatujen palautteiden perusteella konkreettinen eläinten kanssa tehty toiminta oli osallistujille mielekkäintä. Toistuvasti jokaisella kerralla eläinten silittäminen, ruokkiminen, talutus ja harjaus nousivat selkeästi mielekkäimmiksi toiminnoiksi. Huomioni kiinnittyi palautteen tarkastelussa myös siihen, että osallistujat valitsivat mielekkäimmäksi tekemisekseen aina jonkin uuden toiminnon, jota ei aikaisemmilla kerroilla ollut tehty. Myös eväiden syöminen osoittautui mielekkääksi tämän palautteen keruu menetelmän kautta. Ei niin mielekkäiden toimintojen valitseminen oli osalle osallistujista haastavaa, sillä heidän oli vaikea keksiä toiminnasta negatiivisia puolia. Tällaisiksi osoittautuivat kuitenkin toistuvasti kuunteleminen, autolla matkustaminen, nalle -tunnekortit ja kaverit.

6.2.3 Sanallinen palaute

Palautteen keruu menetelmien lisäksi osallistujat antoivat myös suullista palautetta. Sen lisäksi sain palautetta osallistujien mukana toimintaan osallistuneilta Toikussa työskenteleviltä ohjaajilta. Nämä palautteet antoivat minulle tietoa siitä, miten toiminnan vaikutukset olivat näkyneet myös konkreettisesti arkielämässä.

Yksi osallistujista kertoi, ettei ollut jaksanut aamuisin lähteä töihin. Asumisyksikössä hänelle oli kerrottu, että hankkeen toimintaan osallistuminen edellyttää hänen kohdallaan myös työssä käymistä. Tämän heidän välisensä keskustelun jälkeen ei osallistuja kuitenkaan ollut lähtenyt töihin alkuviikon aikana, mutta torstain ja hankepäivän koittaessa hän toistuvasti lähti aamulla ensin työpaikalleen. Perjantai, eli hankepäivän

jälkeinen päivä taas oli ollut vaihteleva ja silloin hän satunnaisesti kävi töissä. Yksi-kään toimintakerta hankkeen aikana ei siis jäänyt häneltä väliin.

6.2.4 Valokuvat

Valokuvien kautta en palautetta oikeastaan saanut, sillä usein osallistujat kertoivat, etteivät olleet kotona muistaneet palata kuvien pariin tai heillä ei ollut käytössään sellaista laitetta, jolla olisi kuvat voinut muistitikulta katsoa. Konkreettisten valokuvien antaminen olisi siis toiminut varmasti paremmin ja ne olisi voinut myös asettaa halutessaan esille kotona.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Monet havainnointini tulokset tukevat aikaisempien tutkimusten tuloksia. Toimintakerroilla osallistujille mielekkäimmäksi osoittautui juuri konkreettiset eläimen kanssa tehdyt toiminnot. Vaikka kavereiden merkitys näkyi evästäukojen aikana, uskon sen olleen juuri tälle kohderyhmälle riittävä määrä yhteistä tekemistä ja varsinaisen toiminnan aikana he saivat keskittyä kukin omaan tekemiseensä. Evästäuon yhteydessä esitetyissä diaesityksissä käytiin läpi esimerkiksi eläimiin liittyviä käsitteitä. Älyllisen kehitysvamman aiheuttamat oppimisen haasteet näkyivät osallistujissa vaikeutena ymmärtää ja sisäistää asioita, joten sen vuoksi esitysten hyöty jäi havaintojeni mukaan osallistujille vajavaiseksi. Ajattelen, että uusien asioiden oppiminen ja sisäistäminen oli tuloksellisempaa toiminnan kautta ja osallistujat saivat hyödyt sitä kautta itselleen.

Eläinten läsnäolon tärkeyden vuoksi koen, että ajankäyttöä olisi voinut pohtia vielä tarkemmin ja painottaa tekemistä enemmän juuri eläinten parissa olemiseen, sillä siihen ryhmäläisillä ei ole mahdollisuutta toimintakertojen ulkopuolella. Toki pidän ryhmäytymistä myös tärkeänä, mutta jäin pohtimaan, että olisiko lyhyen yhteisen evästäuon lisäksi voinut olla jokin muu koko ryhmälle yhteinen toiminto, joka olisi

suunniteltu niin, että kaikilla on mahdollisuus osallistua siihen yhtäaikaaisesti ja suorittaa toiminto ryhmänä.

Toiminnan aikana konkretisoitui myös se, että kehitysvammaisten nuorten oli helppo lähestyä eläimiä ja olla heidän seurassaan. He myös viihtyivät eläinten parissa helposti pitkiäkin aikoja. Eläinten kanssa toimiminen valikoitui mielisimmäksi tekemiseksi lähes poikkeuksetta, joten myös tavoitteiden saavuttaminen oli mahdollista mielekkään tekemisen kautta.

Eläinavusteisen toiminnan vaikutukset ovat selvästi laajempia, kuin toimintakertojen aikana on edes mahdollista huomata. Mielekkään tekemisen seuraukset ovat kokonaisvaltaisia elämässä, ja niillä voidaan vaikuttaa moneen pieneen asiaan. Olennaista ei ole se, että ympärillä on paljon ihmisiä, jotta osallistujat voisivat kokea osallisuuden tunnetta. Heille merkityksellistä oli se, että heillä oli oma rooli ja tehtävä ja ympärillä muutamia ihmisiä, jotka tulivat tutuiksi toiminnan aikana.

Projektistani päällimmäisenä jäi mieleeni se, miten tärkeää tällaisen toiminnan mahdollistaminen on ja miten kokonaisvaltaisia sen vaikutukset osallistujiin olivat. Toivoisin, että tutkimuksia tästä menetelmästä saataisiin vielä lisää, jotta näkyvyys ja vaikutukset tulisivat enemmän ihmisten tietoisuuteen. Harmillista on se, miten kallista tällainen toiminta on ja sen vuoksi osallistuminen ilman hankkeita ei usein ole mahdollista. Pienessä ajassa nämä osallistujat saavuttivat valtavasti positiivisia tuloksia, joten voin vain kuvitella millaisiin tuloksiin pysyvällä toiminnalla voitaisiin päästä.

8 LOPPUSANAT

Itselleni tämä projekti opetti valtavan paljon, sekä eläinavusteisuudesta, että kehitysvammaisista. Molemmat aiheet olivat itselleni melko vieraita ennen opinnäytetyöprosessia. Oma kiinnostukseni aihetta kohtaan vain kasvoi työn edetessä ja olen äärettömän kiitollinen ystävälleni, joka suostutteli minut tähän opinnäytetyöhön mukaan. Aloitimme tämän opinnäytetyön hänen kanssaan kahden henkilön työnä ja suoritimme havainnoinnin, sekä palautteen keräämisen yhdessä. Kirjoitusprosessin olen tehnyt yksin, sillä ystäväni nukkui vakavan sairauden uuvuttamana ikiuneen viime vuoden lopussa. Minulle on ollut valtavan suuri kunnia saada saattaa yhteinen projektimme loppuun.

LÄHTEET

Haapasaari, M. (2013) Eläinavusteisuus kehitysvammaisten parissa. Teoksessa Ikäheimo, K. *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa* (1. p.). Solution Models House.

Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. (2018). Eläinavusteinen terapia: Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. Kansaneläkelaitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018070631430>

Ikäheimo, K. (2013). *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa* (1. p.). Solution Models House.

Kahilaniemi, E. (2016). Eläinavusteinen interventio: Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin (1. painos.). Voimatassu.

Kaski, M., Manninen, A. & Pihko, H. (2012). *Kehitysvammaisuus* (5. uud. p.). Sanoma Pro.

Kivelä, V. & Lempinen, J. (2009). *Arki hallintaan: Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen*. Kota - Lasten ja nuorten hyvinvointi.

Korhonen, L. (2018). Eläinavusteista toimintaa vai terapiaa? *Alpakka & Laama*. 1/2018. 16-19.

Kylävainio, T. (2018). OSALLISUUS KEHITYSVAMMAISTEN ASUNTO-LASSA: -Asukkaiden kokemuksia osallisuudestaan. Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018112518067>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/380, 958/2019 muutoksineen.

Laukkanen S. (2013). Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätelykeinona. Teoksessa Ikäheimo, K. *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa* (1. p.). Solution Models House.

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E. (2012). *Esteistä mahdollisuuksiin: Vammaistyön perusteet* (1.-3. p.). Sanoma Pro.

Me itse (yhdistys) & Kaukola, J. (2010). *Puheista tekoihin*. Me itse ry.
https://www.tukiliitto.fi/uploads/2017/09/me_itse_ry_puheista_tekoihin.pdf

Oksanen, J., Sollasvaara, R., Savikuja, T., Heinonen, V. & Pajunen, M. (2019). *Esteille hyvästit!: Opas autismikirjon sekä adhd- ja Tourette-oireisten lasten kasvattajille* (1. painos.). Esteetön lapsuus neurokirjon lapselle ja nuorelle 2017-2019 -hanke. Autismsäätiö.

Pietarinen, R., Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. (2017). *Eläinavusteinen työskentely sosiaalityössä: Oppilaiden ja kuraattorin kokemuksia eläinavusteisesta koulukuraattorin työstä*. Itä-Suomen yliopisto.
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/17969/urn_nbn_fi_uef-20170433.pdf

Poropudas, T. & Järvenpää, S. (2015). *Eläinten vaikutus nuorten psyykkiseen hyvinvointiin lastensuojeluyksikkö VillaNutussa: Kokemuksia nuorten kertomana*. Oulun ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015111716637>

Salovuori, T. (2014). *Luonto kuntoutumisen tukena*. Mediapinta

Seppälä, H. & Vehmanen, M. (2017). *Erilaiset eväät: Kirja kehitysvammaisuudesta*. Kehitysvammaliitto ry.

Sinkkonen, J. (2013). Teoksessa Ikäheimo, K. *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa* (1. p.). Solution Models House.

Vilka, H. (2014). *Tutki ja Havainnoi*. Tammi.

